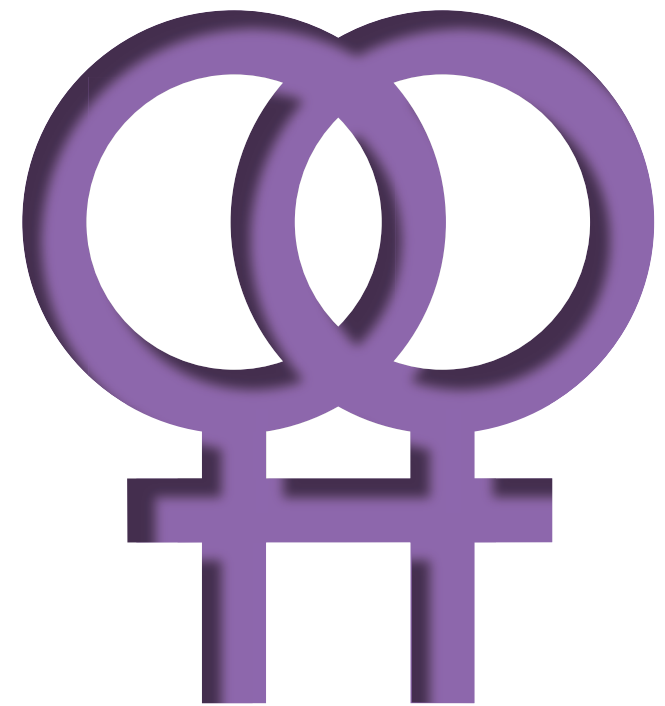

KATRINE MANFRED SWETS

LESBISK KRAFT ER PEDALKRAFT

- en historie om Lesbisk Bevægelse 1974-1996

LGBT+ DANMARKS BIBLIOTEK, 2021

Katrine Manfred Swets:

Lesbisk kraft er pedalkraft – En historie om Lesbisk Bevægelse 1974-1996

Udgivet af LGBT+ Danmarks Bibliotek, 2021

Historiker Jytte Larsen og professor emerita Bente Rosenbeck

takkes for baggrundsstøtte.

Redigeret af Kirsten Astrup og Helle Strande Andersen.

KATRINE MANFRED SWETS

LESBISK KRAFT ER PEDALKRAFT

– en historie om Lesbisk Bevægelse 1974-1996

INDHOLDSFORTEGNELSE

LESBISK KRAFT ER PEDALKRAFT

Forord	9
Vi befinder os ...	11
En lesbisk befrielsesbevægelse	11
Vi er ikke ulykkelige – vi er rasende!	12
En lesbisk bevægelse på vej	13
Forholdet til Rødstrømpebevægelsen	14
Den omrejsende Femølejr	15
Kvinde i eget hus	15
Al magt til de aktive	17
Lesbologi og økofeminisme	17
En lesbisk livsholdning	18
Feminisme i praksis	19
Pedalkraft er lesbisk kraft	21
Lesbisk Front	22
Lesbisk jul	22
Kontroversielle paroler	23
Utopiske kollektiver og anarkistiske ølejr	24
Lesbisk Bevægelse flytter på landet	26
Kvindehøjskolen	26
Lesbisk selvcensur og strategiske overvejelser	27
Lesbisk Bevægelse	29
Pedalkraften flytter med	29
Energien lever videre	30

LITTERATURLISTE

32

LESBISK BEVÆGELSE – EN TIDSLINJE

34

LESBISK BEVÆGELSE – EN FORSKNINGSOVERSIGT

40

FORORD

Det produkt, du sidder med i hænderne, har mange mødre – og fædre. Et tidligere mangeårigt medlem af biblioteksgruppen, Ole Bødger, betænkte biblioteket med en arv, hvorfra det meste af projektets finansiering stammer. Vi diskuterede anvendelsen af arven frem og tilbage, da en samtale med Jytte Nielsen fra KvinFo bekræftede vores antagelse om, at der manglede en samlet fremstilling af Lesbisk Bevægelses historie.

Idéen spøjte i nogen tid, og kvinderne fra biblioteksgruppen samledes, brainstormede, fløj og faldt ned igen. Opgaven var for stor for os. Så efter at projektet havde ligget stille noget tid, besluttede biblioteksgruppen sig for at bruge pengene på en ekstern forsker. Vi henvendte os til Bente Rosenbeck og Jytte Larsen, som pegede på Katrine Manfred Swets, som til vores store begejstring tændte på emnet og opgaven.

I mellemtiden var initiativgruppen skrumpet til to personer. Så meget desto gladere var vi for fortsat at kunne trække på Bentes og Jyttes ideer, viden og erfaringer. I processen har Katrine desuden trukket på et mangfoldigt udvalg af ressourcepersoner, deres arkiver m.m. Medlemmer af vores forening, LGBT+ Danmark, har stillet ekspertise til rådighed, så Katrines tekst kunne blive sat flot op, og endelig har Støtteforeningen LGBT+ Biblioteket bevilget pengene til trykning af bogen.

Som redaktion vil vi gerne sige en stor tak til Katrine og til alle, der på forskellig måde har involveret sig i projektet og derved hjulpet nærværende værk til verden.

Helle Strande Andersen
og Kirsten Astrup

VI BEFINDER OS på det brune værtshus Den Gyldne Hane på Landemærket i det indre København. Det er den 10. marts 1974, og det stiftende møde i den nye politiske bevægelse "Lesbisk Bevægelse" er i gang¹. Der er samlet mere end hundrede kvinder på Den Gyldne Hane, eller som værtshuset kaldes i kvindebevægelsen Den Gyldne Høne. Nogle af kvinderne kender hinanden fra Rødstrømpebevægelsen, andre fra aktionsgruppen Homoseksuel Aktion (HAK). Der er også kvinder, som ikke tidligere har været politisk aktive – hverken i kvindebevægelsen eller andre steder – atter andre kommer fra klubmiljøet eller "Forbundet", som LGBT+ Danmark kaldes på det tidspunkt². Energien er høj. Der er debatoplæg og gruppediskussioner, der bliver skrålet lesbiske sange, og ud over værtshuset synger de: "Jeg er lesbisk, hvad med dig? Går du der og skjuler dig? Venter alle andre sig at du snart skal gifte dig? Få dig børn og mand med bil, aldrig sig' du er homofil? Å, NEJ! VIS AT DU ER LESBISK"³.

Så bliver der opført et satirisk rollespil⁴. Her møder vi den lesbiske Hanne, der må trækkes med forældrenes negative reaktioner på hendes lesbianisme: "Efter alt det, vi har gjort for dig". I rollespillet er også en sensationshungrende journalist, der snager i Hannes familieintriger, imens han ser overskrifterne for sig: "Lesbisk kærlighed splitter familien. Mor i opløsning. Far i harnisk. Farmor i choktilstand". De andre karakterer tæller en meget uforstående mand, som forklarer Hanne: "Man kan også blive lesbisk, hvis man ikke møder den rigtige (...) De der mænd, du har mødt, har bare været nogle sløve bananer", og selvfølgelig er der også en psykiater med sære freudianske teorier om Hanne: "Du lider af penismisundelse"⁵.

Senere er der fællesspisning og fest⁶.

EN LESBISK BEFRIESESBEVÆGELSE – VI VIL IKKE ACCEPTERES!

Aktivisternes, der starter Lesbisk Bevægelse, har forberedt mødet grundigt. De har været rundt over hele København for at sætte klistermærker op, det handler om at skabe opmærksomhed om den nye bevægelse. En kæmpe energiudladning driver Lesbisk Bevæ-

1: Kvinder Kvinder nr. 3, 1974, s. 8

2: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling går forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3. 2000, s. 26

3: Lesbisk Sangbog. "Jeg er lesbisk, hva' med dig", s. 54

4: Grundhæfte: Rødstrømpebevægelsen i København – Forår 1970- sommer 1974. Kort historisk gennemgang, 1975. s. 11

5: Else Marie Gert Nielsen (Hexe) arkiv: Rollespil, 1974

6: Kvinder Kvinder, nr. 3, 1974, s. 3

gelse fremad i de kommende år. Det er, som om at der er åbnet en ventil. Ønsket om at skabe et rum, hvor der i fællesskab kan udvikles lesbisk politik, er enormt⁷.

For Lesbisk Bevægelse er kampen imod undertrykkelse af lesbiske tæt knyttet sammen med kampen imod kapitalismen. Bevægelsen er en "lesbisk befrielsesbevægelse"⁸. Med andre ord: Der er behov for et opgør med den måde, hele samfundet er skruet sammen på. De vil udvikle en radikal lesbisk politik, og ordet "tilpasning" er ikke en del af Lesbisk Bevægelses ordforråd. I et debatoplæg fra mødet på Den Gyldne Høne skriver initiativtagerne om bevægelsens politiske projekt: "Vor opgave er derfor håbløs, hvis vi ikke samtidig ser den som et led i nedbrydningen af den bestående orden. Vi kan ikke blot arbejde for at blive accepteret af det samfund, vi lever i. For det samfund vi lever i, kan ikke accepteres. Det samfund vi lever i, kan ikke accepteres, fordi det hviler på det princip, at de få udnytter de mange. Det er uacceptabelt at blive accepteret af et uacceptabelt samfund"⁹.

VI ER IKKE ULYKKELIGE – VI ER RASENDE!

Kort tid efter mødet på Den Gyldne Høne beslutter Lesbisk Bevægelse at: "arbejde både 'ud- og indadtil', dvs. at gå ud og oplyse, lave aktioner og samtidig snakke om sig selv og prøve at finde ud af sin egen situation"¹⁰. Det bliver den røde tråd fremover.

Kvinderne udvikler sig og bliver stærke i fællesskabet omkring det politiske arbejde. De organiserer sig i basisgrupper, hvor de taler sammen – ofte i runder – og hvor de sætter fokus på det, der hidtil har været personligt og individuelt.

Allerede den 1. maj 1974 manifesterer Lesbisk Bevægelse sig for første gang udadtil ved at gå i demonstration til Fælledparken sammen med rødstrømperne¹¹. Til den stort anlagte "Kvindefestival" i august 1974, hvor over 30.000 mennesker deltager, er Lesbisk Bevægelse også i front¹². Fra scenen i Fælledparken holder de en legendarisk tale imod "mandssamfundets hetero-propaganda"¹³. Nu skal det være slut med den historiske

---

7: Grundhæfte nr. 4: Jordmorpjejen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. 1981, s. 36

8: Kvinder Kvinder, nr. 3, juni 1974, s. 9

9: Grundhæfte nr. 2: Lesbiske – fra isolation til bevægelse, s. 14

10: Kvinder Kvinder, nr. 3, 1974, s. 3

11: Ibid.

12: Dahlerup, Drude: Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985. Gyldendal 1998, bind 1, s. 257

13: Grundhæfte nr. 2: Lesbiske – fra isolation til bevægelse, s. 30

usynliggørelse af lesbiske kvinder. Fra scenen lyder det ud over Fælledparken: "Vi vidste ikke, at hende vi købte mælk hos hver dag, var lesbisk, og at vores sidekammerat fra skolen var lesbisk og nabokonen, der nogle gange gik fra manden, og vores tanter, der aldrig havde giftet sig, og den sygeplejerske, der havde passet os på hospitalet, og den ene lærerinde på skolen og vores bedste veninde gennem mange år og den kendte skuespillerinde, der optrådte i Se og Hør med sin lykkelige ægtemand, og to af vores kollegaer og vores lillesøster og måske også vore mødre"¹⁴.

Talen er på en gang en analyse, et manifest og et radikalt oprør mod et homofobisk og sexistisk samfund. Den markerer også – med et humoristisk twist – én gang for alle et opgør med ideen om lesbiske som ulykkelige: "I dag vil vi gerne benytte lejligheden til at dementere, at vi er nogle ulykkelige stakler. Vi er ikke ulykkelige – vi er rasende"¹⁵.

EN LESBISK BEVÆGELSE PÅ VEJ

Årene forud for mødet på Den Gyldne Høne leder på forskellig vis op til beslutningen om at stifte en selvstændig Lesbisk Bevægelse. Især i – og omkring – Rødstrømpebevægelsen udvikles der mere og mere lesbisk politik. Allerede i 1972 udkommer det lesbiske blad "Kvinder Kvinder". Det skrives af "den lesbiske bladgruppe", der består af aktivister fra Rødstrømpebevægelsen. Bladet har endda abonnementsordning¹⁶. Også i regi af Kvindelejren på Femø er der først i 1970'erne forskellige lesbiske aktiviteter, da en lang række rødstrømper identificerer sig som lesbiske og/eller "lever lesbisk", som et alternativ til parforhold med mænd. I Kvinder Kvinder skriver en af de første lesbiske basisgrupper: "I den internationale uge på Femø i 1973 var vi seks kvinder, som dannede en lesbisk basisgruppe. Vi er alle i kvindebevægelsen, og da vi begyndte dér, var de fleste af os ikke lesbiske. Men efterhånden som vores forhold til kvinder blev stærkere, blev det mere og mere umuligt for os at forholde os til mænd. Da alting ændrer sig i det øjeblik vi definerer os som lesbiske, fik vi mere og mere behov for at snakke med andre lesbiske. I den internationale uge snakkede mange om nødvendigheden af en lesbisk bevægelse, og den snak gav ligesom stødet til at vi startede"¹⁷.

14: Grundhæfte nr. 2: Lesbiske – fra isolation til bevægelse, s. 31

15: *Ibid.*

16: Grundhæfte: Rødstrømpebevægelsen i København – Historisk gennemgang forår 1970-1974, s. 8

17: Kvinder Kvinder nr. 3, 1974, s. 19

Den lesbiske kamp er et feministisk projekt, og den lesbiske kamp hænger sammen med en socialistisk kamp for en mere retfærdig fordeling af økonomiske og sociale goder. Det private er politisk.

Teksten bliver et af oplæggene til mødet på Den Gyldne Høne. De første lesbiske basisgrupper dannes allerede der i 1973 på Femø, og på "international uge" på Femølejren i 1973 deltager mange udenlandske lesbiske, hvilket efterfølgende får betydning for Lesbisk Bevægelses internationale orientering¹⁸.

Flere af de lesbiske aktivister, der starter Lesbisk Bevægelse, spiller allerede en fremtrædende rolle i Rødstrømpebevægelsen, hvor de er aktive allerede fra bevægelsens første aktioner. Ved de københavnske kvindehusbesættelser i Åbenrå og senere i Prinsessegade udgør de lesbiske også en stor del af besætternes grundstamme¹⁹.

"De lesbiske satte deres præg på både Femølejren og på Kvindehuset i Åbenrå, fordi nogle af de mest aktive rødstrømper tilhørte det nye lesbiske miljø", skriver Drude Dahlerup senere i sit tobindsværk om Rødstrømpebevægelsen²⁰.

Flere af de lesbiske er fuldtidsaktivister, andre har arbejde, men sammenlignet med deres "søstre", de heteroseksuelle rødstrømper, har de lesbiske kvinder nogle andre muligheder: "(...) de behøvede jo ikke at forlade det besatte hus om aftenen, fordi

---

18: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gir forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 26

19: *Ibid.*

20: Dahlerup, Drude: *Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985*. Gyldendal 1998, bind 1, s. 205

kæresten ventede derhjemme. Kæresten flyttede med ind!”²¹. Allerede i Rødstrømpebevægelsen er der derfor mange, der laver lesbisk og feministisk politik, samtidig med at de engagerer sig i kampen for en socialistisk revolution: i ligelønsaktionerne, kampen for fri abort, kampen imod skønhedsindustrien og kampen imod kapitalismen. Tingene hænger sammen. Det er en tankegang, der flytter med over i Lesbisk Bevægelse: Den lesbiske kamp er et feministisk projekt, og den lesbiske kamp hænger sammen med en socialistisk kamp for en mere retfærdig fordeling af økonomiske og sociale goder. Det private er politisk.

FORHOLDET TIL RØDSTRØMPEBEVÆGELSEN

Lesbisk Bevægelse er fra starten tæt knyttet til Rødstrømpebevægelsen, fordi en stor del af aktivisterne netop har lært hinanden at kende der. Nogle af de lesbiske kvinder, som i 1974 er aktive i Rødstrømpebevægelsen, vælger at blive der, andre forlader bevægelsen for i stedet at engagere sig i Lesbisk Bevægelse, mens endnu andre er aktive begge steder. Forholdet mellem de to bevægelser er ikke altid lige let. Det er ikke alle, der synes, at kvindekamp også er lesbisk kamp. Rødstrømpebevægelsens Jordmorpjece fra 1981 konstaterer i et tilbageblik, at de to bevægelser på flere måder er forbundet, men at brudfladerne mellem dem til tider er konfliktfyldte: ”Da de fleste i Lesbisk Bevægelse var gamle rødstrømper, varede det længe før Rødstrømpebevægelsen erkendte, at Lesbisk Bevægelse var en selvstændig bevægelse udenfor Rødstrømpebevægelsen og ikke en gruppering indenfor Rødstrømpebevægelsen. Dette medførte en del konflikter, hvor ideologiske, følelsesmæssige og organisatoriske årsager var filtret sammen”²².

Alligevel er der mange fra Lesbisk Bevægelse såvel som lesbiske i Rødstrømpebevægelsen, der ikke skelner mellem deres feministiske engagement og lesbisk politik. ”Kvindekamp er lesbisk kamp – lesbisk kamp er kvindekamp”²³ bliver Lesbisk Bevægelses hovedparole, fordi den utvetydigt knytter feminismen sammen med kampen for lesbisk frigørelse og imod homofobi²⁴.

21: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: ”Handling gir forvandling”. *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 26.

22: *Grundhæfte nr. 4: Jordmorpjecen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. 1981*, s. 36

23: *Grundhæfte nr. 4: Jordmorpjecen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. 1981*, s. 89

24: *Ibid.*

DEN OMREJSENDE FEMØLEJR

Lesbisk Bevægelse gror og knopskyder i nye retninger i årene efter mødet på Den Gyldne Høne. Bevægelsen starter i København, men breder sig efterhånden til resten af landet. 1975 bliver et vildt år i Lesbisk Bevægelse. Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse tager på Danmarksturné med Kvindekaravanen, den ”omrejsende Femølejr”²⁵, for at udbrede kendskabet til de to bevægelser²⁶. Karavanen lægger vejen forbi Nykøbing Falster, Slagelse, Odense, Esbjerg, Holstebro og Randers: ”Vi mente det var en god måde at få kontakt til de lesbiske i provinsen og de med os (...) Vi ville ganske enkelt vise vi ER til (...)”²⁷, skriver Lesbisk Bevægelse i bladet *Kvinder Kvinder*. På Kvindekaravanen medbringer de blandt andet sangen ”Jeg er lesbisk, hva’ med dig?”²⁸, som allerede er et lesbisk ikon! Det handler om at skabe synlighed. De har også andre sange, som de optræder med. På melodien til ”Så længe jeg lever” har nogen digtet en lesbisk version: ”Så længe jeg lever, så længe mit hjerte slår, ja, så længe vil jeg være le-e-esbisk, for jeg elsker kvinders krop, elsker den fra tå til top, derfor spør jeg: ”Vil du med mig op?”²⁹. Provinsen skal ud af busken!

Det er også i 1975, at Lesbisk Bevægelse etablerer sig i Aarhus. I Aalborg og Odense sker det omkring 1980 og senere også i andre mindre byer, blandt andet Horsens og Randers³⁰.

KVINDE I EGET HUS

Det er ikke kun i provinsen, det rykker i 1975. Kampen for hele tiden at udvide kvinders handlerum er en fortsat bevægelse. Handlekraften er i centrum, og kvindehusbesættelserne bliver helt konkrete eksempler på, hvordan kvinderne i Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse skaber deres egne rum. Det handler om at blive kvinde i eget hus. 1975 er også året, hvor de besætter et nyt hus i Prinsessegade på Christianshavn: ”Vi delte os op i tre hold og drog på cykler, ben og i biler afsted til Prinsessegade 7, baghuset til den tidligere Kofoed Skole, som skulle sælges til Københavns kommune. Besættelsen

25: *Kvinder Kvinder* nr. 5, 1976, s. 7

26: *ibid.*

27: *ibid.*

28: *Ibid.*

29: *Lesbisk Sangbog, ”Så længe jeg lever”, s. 96*

30: *Dahlerup, Drude: Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985. Gyldendal 1998, bind 1, s. 285*

blev gennemført med 'militær præcision', som aviserne skrev dagen efter", står der i Rødstrømpebevægelsens håndbog "Jordmorpjecen" fra 1981³¹. Og det er da heller ikke uden stolthed, at de i bladet Kvinder Kvinder håbefuldt konstaterer: "Den 9. december tog Lesbisk Bevægelse sammen med Rødstrømpebevægelsen et nyt kvindehus. Vi var sagt op i det gamle kvindehus i Åbenrå 26 og kunne ikke få noget andet, selvom genhusningsgruppen havde prøvet alt. Nu bor vi Prinsessegade 7 på Christianshavn og håber at få lov til at blive"³².

Kvinderne bygger bevægelsen op, så den består af autonome basisgrupper og funktionsgrupper

Husbesættelser er en del af tiden, men kvindehusbesættelser er alligevel noget særligt: Allerede besættelsen af kvindehuset i Åbenrå tilbage i 1971 skaber stor opmærksomhed. Det er ikke hverdagskost, at "30 piger besætter tre saneringsejendomme i København", som Politiken skriver i 1971³³, hvor aktivisterne udtaler: "Vi har lært, at kvinder ikke noget sted i samfundet kan leve på deres egen måde. Vi er altid underlagt de vilkår, mandssamfundet presser ned over os. Derfor har vi taget et hus, der skal blive rammen om et sted, hvor kvinder kan komme og være sammen med andre kvinder og måske bo der for kortere eller længere tid"³⁴.

Besættelsen af kvindehuset i Prinsessegade i 1975 er en udmøntning af den idé. Der

---

31: Grundhæfte nr. 4: Jordmorpjecen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. 1981, s. 41

32: Kvinder Kvinder, nr. 5, 1976, s. 4

33: Politiken 16. september 1971, s. 7

34: Ibid.

er stadig brug for rum, hvor kvinder kan være på deres egne præmisser, men hvor der i Kvindehuset i Åbenrå, ifølge Politiken vil "blive indrettet en central for bytning af børnetøj, mødelokaler, værksteder, teater, bogkaffe, og hvad der ellers viser sig behov for"³⁵, bliver der fire år senere, i 1975, rejst krav om endnu et særligt rum i det nye kvindehus i Prinsessegade. Det bliver en realitet og annonceres i *Kvinder Kvinder* at: "Lesbisk Bevægelse har fået eget rum med kontor"³⁶.

AL MAGT TIL DE AKTIVE

Lesbisk Bevægelse organiserer sig som bevægelse uden et formelt hierarki og med en flad struktur, som i praksis betyder "al magt til de aktive"³⁷. Kvinderne bygger bevægelsen op, så den består af autonome basisgrupper og funktionsgrupper: "Vi arbejder i grupper – i basisgrupper og funktionsgrupper, f.eks. bladgruppe, gå-ud-gruppe, lesbiske mødre osv"³⁸. Selve strukturen er inspireret af Rødstrømpebevægelsen, men er reelt mere anarkistisk.

Fra starten i 1974 er der fællesmøde den første og den tredje fredag i hver måned i Kvindehuset i Åbenrå. Senere holdes fællesmøderne i kvindehuset i Prinsessegade og fra 1978 i Kvindehuset i Gothersgade. Der er også introduktionsmøder for nye kvinder og seminarer³⁹. Som en del af arbejdsformen i Lesbisk Bevægelse indgår "kritik/selvkritik", inden et møde afsluttes. Kritik/selvkritik foregår ofte i runder og er en måde at evaluere på og opsamle på mødernes form og indhold på en måde, der sikrer refleksion både individuelt og kollektivt⁴⁰.

LESBOLOGI OG ØKOFEMINISME – LESBISK POLITIK I UDVIKLING

I Lesbisk Bevægelse i København bliver alt som udgangspunkt diskuteret og vedtaget på fredagsmødet, men også seminarerne bliver vigtige for udviklingen af lesbisk politik⁴¹.

35: *Ibid.*

36: *Kvinder Kvinder*, nr. 5, 1976, s. 4

37: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gi'r forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 20

38: *Grundhæfte nr. 4: Jordmorpjecen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen*. 1981, s. 90

39: Dahlerup, Drude: *Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985*. Gyldendal 1998, bind 1, s. 287

40: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 32

41: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gi'r forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 26

Lesbisk Bevægelse afholder en lang række seminarer, hvor de diskuterer bevægelsens politik og struktur. Mange lesbiske deltager allerede i november 1974 i det første lesbiske seminar i Oslo, hvorefter seminarer i Gøteborg, Stockholm og København følger i årene efter⁴². Lesbisk Bevægelse holder også "Nordisk Lesbisk Uge" på Femø i 1976⁴³.

I Lesbisk Bevægelse tænkes der ud af boksen, når det kommer til form og aktiviteter på seminarerne. De er ofte langtfra konventionelle. På Nordisk Lesbisk Seminar i Oslo i 1977 kan kvinderne for eksempel fordybe sig i emner som: "Krise/Strategi, Lesbologi, Økofeminisme, Værkstedsgruppe"⁴⁴. I forbindelse med de nordiske seminarer bor aktivisterne i kvindekollektiver efter de emner, som de vælger. Arbejdsformerne er ofte overraskende kreative: "Måderne vi greb emnerne an på i grupperne var forskellige – der blev ikke bare talt/diskuteret, men f.eks. byggede Økofeministerne/Værkstedsgruppen en vindmølle, der kunne drive en symaskine"⁴⁵.

EN LESBISK LIVSHOLDNING

Lesbisk Bevægelse er revolutionær på flere fronter og vil ændre verden. Det er et politisk projekt, som tager form efter feministiske og lesbiske utopier, det handler om identitet, frigørelse og ligestilling, om arbejdsmarkedspolitik, fredspolitik og økologi og om social og økonomisk lighed. Det politiske og det private er dybt sammenfiltret. Lesbisk Bevægelse gør hverdagen "politisk" og vil for eksempel ikke bare tilpasse sig et arbejdsmarked lavet af mænd for mænd. De samarbejder af og til med fagbevægelsen, men i et indlæg i hæftet: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!", der handler om kravet om en kortere arbejdsuge, går en kvinde fra Lesbisk Bevægelse direkte i rette med den sexismen, som præger dele af fagbevægelsen. Det er en sexismen, der tager udgangspunkt i den betragtning, at mænd er hovedforsørgere, mens kvinders løn er en supplerende indkomst. I Lesbisk Bevægelse vil de gerne have ligeløn og en kortere arbejdsuge, og de har som udgangspunkt ingen mand med en hovedindkomst derhjemme.

"Der har i fagbevægelsen været hån tilovers for de såkaldte lommepengedamer. (Det er

---

42: *Ibid.*

43: *Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 25*

44: *Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 30*

45: *Ibid.*

jo det jeg er med mine ønsker om 30 timer). Men det er min livsholdning, at både gå på arbejde og få ro til at gøre andre ting. Et privilegium⁴⁶. Indlægget advokerer for et godt og sammenhængende liv, børn eller ej. Enkelt, men forbløffende radikalt.

Lesbisk Bevægelse har også spirituelle grene, og mange er optaget af økologi, klima og natur. En stor gruppe fra Lesbisk Bevægelse deltager for eksempel i 1977 i en anti-atommarch imod atomkraftværket Barsebäck med de legendariske bannere: "Lesbiske mod mandssamfundets ødelæggelse af moder jord" og "Hellere aktiv lesbisk i dag end radioaktiv i morgen!"⁴⁷.

En del af Lesbisk Bevægelses projekt handler også om identitet og det enkle, men provokerende projekt, det er at insistere på, at det at være lesbisk er positivt: "I Lesbisk Bevægelse prøver vi at finde vores egen identitet. I stedet for den, som mandssamfundet har klæbet på os som syge, afvigende, ikke rigtige kvinder etc., søger vi at formulere, hvad der er positivt ved at være lesbisk"⁴⁸

Lesbisk Bevægelses politik har mange facetter, og det skinner igennem i en demonstrativ, politisk programmerklæring i Pan-bladet i 1980 med den let selvironiske overskrift: "Så fik Lesbisk Bevægelse endelig en politik"⁴⁹. Seks år efter, at bevægelsen blev stiftet, vel at mærke. "På gentagne opfordringer har vi endelig besluttet, hvad Lesbisk Bevægelse står for". Programmerklæringen udstiller med en vis fandenivoldskhed forholdet mellem den "borgerlige" landsforening og den anarkistiske lesbiske bevægelse. 25 punkter følger. Det handler om at "bekæmpe kernefamilien", at få indført en "20 timers arbejdsuge (alternativ 5)", at være imod atomkraft og overflødig produktion. Det bliver også klart, at de opfatter butikstyveri som del af den politiske kamp mod storkapitalen: "tyveri = politisk handling = stjæle i Irma" og at de fremover vil "opfatte heteroseksuelle kvinders liv som et valg, de selv har foretaget". Blandt de mere finurlige politiske standpunkter er, at Lesbisk Bevægelse er "imod TV (sort/hvid + farve)", de er "mod afskårne blomster", for "flere hængekojer" og for "bilosen ind i bilerne – bedre miljø i byerne".

46: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 21

47: Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 33

48: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 64

49: Pan – et tidsskrift for bøsser og lesbiske. "Så fik Lesbisk Bevægelse en politik". Udgivet af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. Nr. 4. 1980-27. årgang, s. 15.

Politikken er vedtaget på fællesmødet i juni 1980, og listen afsluttes i samme muntre tone: "Hvis dette siger dig noget – så ring. Kærlig hilsen Lesbisk Bevægelse"⁵⁰.

FEMINISME I PRAKSIS

Den revolutionære søgen i bevægelsen kommer til at fungere som generator for en fremvoksende, ny lesbisk kulturproduktion. Det er helt nyt som lesbisk at kunne skrive og synge lesbiske sange og se rollespil, som afspejler lesbisk liv og udfordringer. I fællesskab at kunne gøre grin med normerne er revolutionerende i sig selv.

Den kultur og kunst, der kendetegner Lesbisk Bevægelses politiske strategier, skaber både en identitet, et fællesskab og en genkendelighed, som mange før har savnet

En del af Lesbisk Bevægelses projekt er at slå fast, at kvinder kan alt og gør alt fra praktiske og håndværksmæssige ting til politik og at lave grafik, kunst, musik, film, bøger, sange, gadeteater og scenekunst. Aktiviteterne betragter de som politiske handlinger, fordi de historisk set har været forbeholdt mænd. Separatismen i kvindebevægelsen, der udelukkende består af kvinder, kortsletter de klassiske arbejdsdelinger, som i reglen hurtigt opstår i grupper med både mænd og kvinder. Når der ikke er nogle mænd til at spille bas i bandet, så er der mulighed for, at en kvinde kan gribe bassen. Når der ikke er nogle mænd til at rejse teltplæne på Femølejren, så gør kvinderne det i fællesskab. "Vi skal ud og bruge vor viden og la' måneskinnet vise os vej. Vi kan ikke bremses af

---

50: *Ibid.*

tiden. For vi ved jo at kvinden er sej. Nu må du bruge dig. For vi er heeer”, som det lyder i sangen ”Bølgerne”, der fortsætter næste vers med: ”Vi skal ud og bruge vor styrke. Vi skal smadre en betonkolos”⁵¹. Det er nyt, det er vildt, og det er frigørende. Det er feminisme i praksis, og de ”vil skabe den nye kvinde, der er stolt over hvad hun er”⁵².

Det fælles ”vi” er i centrum. Det er teksten, ikke forfatteren. Politikken, ikke personen.

De lesbiske aktivister er i den grad med til at skabe en ny frigjort ”kvindekultur” og er aktive blandt andet i lesbiske kvindeteatergrupper, ligesom der er mange lesbiske i de nye kvindebands⁵³. En stor gruppe kvinder fra Lesbisk Bevægelse og Rødstrømpebevægelsen er med i maj 1977, da det socialistiske forlag Demos udgiver pladen ”Kvindeballade” med feministiske sange og det lesbiske hit ”Lesbiske parforhold”⁵⁴. Kvindebands som Søsterrock, Sonjas Søstre og Lillith bliver dannet og spiller til kvindefester, hvor især Lillith og Sonjas Søstre spiller numre med lesbiske tekster⁵⁵. Også lyd-dias-showet ”In the beginning of the End” har stor betydning for Lesbisk Bevægelse⁵⁶. Den kultur og kunst, der kendetegner Lesbisk Bevægelses politiske strategier, skaber både en iden-

51: Femø sangbog, ”Bølgerne”, s. 11

52: Femø sangbog, ”Lesbisk Front”, s. 65

53: Dahlerup, Drude: Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985. Gyldendal 1998, bind 1, s. 288

54: Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 31

55: Kvinder Kvinder, nr. 5, 1976, s. 4

56: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: ”Handling gi’r forvandling”. Lambda Nordica, nr. 2-3, 2000, s. 29

titet, et fællesskab og en genkendelighed, som mange før har savnet. Sangene, bøgerne, revyerne, digtene og grafikken taler til følelserne og kroppen, og Lesbisk Bevægelse er optaget af følelsernes politik.

PEDALKRAFT ER LESBISK KRAFT – LESBISK KRAFT ER PEDALKRAFT

Da Lesbisk Bevægelse gør status i kampskriftet "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!"⁵⁷, der udgives i 1979, er det blandt andet med parolen "Pedalkraft er lesbisk kraft – lesbisk kraft er pedalkraft"⁵⁸. Det er en parole, der fremhæver lesbisk egen styrke, uafhængighed og fremdrift, tilsat den humor, der kendetegner bevægelsen. Det er den pedalkraft eller energi, som er drivkraften bag demonstrationer, aktioner, kvindemusik- og filmfestivaler samt bladudgivelser over hele landet. Især bladproduktionen er en stor del af den måde, Lesbisk Bevægelse laver politik på. Det at skrive om homofobi, lesbiske parforhold og lesbisk politik gør midlet til en del af målet: At bryde lesbiske kvinders isolation, at synliggøre lesbiske og på den måde selv være med til at skabe en ny virkelighed⁵⁹. I det lesbiske blad Kvinder Kvinder skriver de: "Vi laver dette blad, fordi VI VED, at der er en skrigende mangel på oplysning om lesbiske skrevet af lesbiske, at der er mange lesbiske, der lever skjult, ensomt, isoleret alene eller parvis og at samfundet bruger os som skræmmebillede ved at kalde os: mandhaftige, mandehadere, frustrerede kællinger, seksuelt afsporede ... for at bevare myten om kvinden som den kvindelige, moderlige, eftergivende, uselvstændige, mandens underdanige..."⁶⁰.

Bladet Kvinder Kvinder byder på alt fra litteraturanbefalinger, fællesmødereferater, fotos fra aktioner, internationalt nyt til grafik, essays og tegneserier. Man kan endda prøve kræfter med en "lesbisk kryds og tværsopgave"⁶¹. Kvinder Kvinder udkommer en gang om året fra 1972 til 1981, men helt i Lesbisk Bevægelses anarkistiske ånd skal man ikke

---

57: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979

58: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 54

59: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979

60: Kvinder Kvinder, nr. 7, 1978, s. 2

61: Kvinder Kvinder, nr. 3, 1974, s. 20

regne med noget. Bladet ”udkommer som vinden blæser”⁶², skriver de med ”Kærlig, søsterlig, lesbisk hilsen, Lesbisk Bevægelse”⁶³. Senere udkommer ”Lesbisk Intern Blad” for Lesbisk Bevægelse i København. Men også i Aarhus og Aalborg udgiver bevægelsen blade. Lesbisk Bevægelse i Aarhus udgiver bladet ”Margrethe og Vi Andre” i 1980, og Lesbisk Bevægelse i Aalborg udgiver ”Lesbiske og Omegns Folkeblad”⁶⁴. Fra 1982 til 1996 udgiver Lesbisk Bevægelse i København hele 131 numre af bladet ”Hvidløgspressen”. Teksterne i pjecer og blade, der er udgivet af Lesbisk Bevægelse, har ofte ingen afsender på. Der står som udgangspunkt ikke, hvem der har skrevet en artikel eller et digt, og hvis det er angivet, er det som oftest kun med et fornavn. Det er på mange måder en kollektiv tekstproduktion – ofte bliver teksterne til i fællesskab, andre gange er de skrevet af enkeltpersoner, men det er tilsyneladende ikke vigtigt hvem. Det fælles ”vi” er i centrum. Det er teksten, ikke forfatteren. Politikken, ikke personen.

LESBISK FRONT – HEKSE OG KUSSETEGN

Helt konkret er den politiske strategi udadtil – ved offentlige arrangementer – at synliggøre lesbiske ”ved at manifestere sig kollektivt og direkte kropsligt”⁶⁵. Når der har været en organiseret lesbisk optræden, springer lesbiske aktivister ofte spontant op, erobrer scenen og synger sangen ”Lesbisk Front”: ”Vi er stærke, vi er smukke, vi er mange, som elsker hinanden. Vi er fler’ end I tror her på jorden, og se – nu kommer vi frem. Vi skal ses nu og forenes, for den lesbiske front, den er her”⁶⁶. Imens de synger, former de med hænderne det lesbiske tegn, der viser formen på en kusse⁶⁷. Manifestationerne sker ofte i fuld udklædning, for aktivisterne foretrækker at klæde sig ud som den arketyperiske oprører og syndebug: heksen⁶⁸. De kollektive markeringer giver ikke blot fællesskabsfølelse og synlighed, de giver også en ny selvfølelse for den enkelte.

62: Grundhæfte nr. 4. Jordmorpjecen. Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. 1981, s. 90

63: *Ibid.*

64: Dahlerup, Drude: Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985. Gyldendal 1998, bind 1, s. 288

65: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: ”Handling gi’r forvandling”. Lambda Nordica, nr. 2-3. 2000, s. 28

66: Femø sangbog, ”Lesbisk Front”, s. 65

67: Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 32

68: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: ”Handling gi’r forvandling”. Lambda Nordica, nr. 2-3. 2000, s. 28

LESBISK JUL

Indadtil i bevægelsen er der fokus på at styrke fællesskabet i kvindehusene, der ofte danner rammerne om bevægelsens aktiviteter. Da Lesbisk Bevægelse i 1976 beslutter at "tage julen tilbage", arrangerer de derfor juleaften i Kvindehuset i Prinsessegade. Året før har en række aktivister fra Lesbisk Bevægelse holdt "lesbisk jul" sammen i Norge.

"Hvor juleaften '75 var den første manifestation af, at det kunne lade sig gøre at holde julen udenfor familiekredsen, blev '76 en fortsættelse af en ny vane"⁶⁹. Det er først og fremmest julens – temmelig anstrengende – forbindelse til "tvangsheteroseksualiteten" i form af kernefamilie og forældre, som den lesbiske jul gør op med, men også selve julemenuen bliver gentænkt. Det bliver til et "sandt orgie af vegetarspecialiteter – så de vanespisende andestegskvinder oplevede, at det kunne lade sig gøre at glæde sig over juleaften uden and og rødkål"⁷⁰.

Til juleaftenen i 1976 synger de den nyskrevne sang: "Det kimer nu til lesbisk fest": "Vi løb vor vej fra far og mor til dette lesbiske julebord, og øjnene tindrer, glæden er stor, vi søstre alle synger i kor. Men julenat i hundrede hjem, der sidder mindst én lesbisk eller fem. De gemmer sig – bag busken de står, de kommer med til næste år"⁷¹.

KONTROVERSIELLE PAROLER

I årene efter det stiftende møde på Den Gyldne Høne er der mange samarbejdsflader mellem Lesbisk Bevægelse og forskellige institutioner og grupper på venstrefløj. Det giver en vidensdeling på tværs og resulterer i en lang række frugtbare kollektive aktioner, demonstrationer og festivaler.

Men ikke alt foregår konfliktfrit. Lesbisk Bevægelse forlader samarbejdet under et forberedende møde i Kvindehuset om markeringen af Kvindernes Internationale Kampdag, den 8. marts 1977. På mødet deltager en lang række faglige organisationer, politiske partier og grupperinger på venstrefløj⁷². Konflikten opstår, fordi Lesbisk Bevægelse grundlæggende mener, at kvindernes internationale kampdag skal organiseres af kvinder.

69: *Kvinder Kvinder* nr. 6, 1977, s. 27

70: *Ibid.*

71: *Lesbisk Sangbog*, "Det kimer nu til lesbisk fest", s. 27

72: *Kvindeligt Arbejderforbund, Kvindefronten, Thilderne, Dansk Kvindesamfund, Rødstrømpebevægelsen, Økofeministerne, Socialistisk Folkepartis Kvindeudvalg, Danmarks Kommunistiske Ungdoms Kvindegruppe, Danmarks Kommunistiske Partis kvindeudvalg, Børne&Ungdoms Pædagogernes Landsorganisation, Danmarks Kommunistiske Studenter, Venstresocialisternes Kvindegruppe, Lærlingenes Landsorganisation (LLO) og Danmarks Demokratiske Kvindeforbund. (Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 27)*

Da de pludselig spotter en mand fra Lærlingenes Landsorganisation (LLO) til mødet i Kvindehuset, tager de diskussionen op. Et par af aktivisterne: "sad og gloede på én af deltagerne henne på en af langsiderne, var det ikke? (vi turde dårligt nok sige det højt for hinanden, vi møder jo ofte, at folk siger at de tar fejl). Så sneg jeg mig hen ved en opslagstavle, så jeg kunne se navneskiltet, foran den mistænkelige. Anders LLO"⁷³. Ifølge Lesbisk Bevægelse bør de organisationer, der mødes for at planlægge markeringen af kvindernes internationale kampdag som minimum sende en kvinde. Mødet holdes desuden i Kvindehuset, hvor det er: "bestemt, at det hed et kvindehus, fordi det skulle bruges af kvinder. (...)"⁷⁴. Kravet udfordrer de mere traditionelle institutioner og grupper: "Anders sagde, at hvis der ikke måtte komme mænd, så kom LLO ikke. Der var ingen kvinder i deres forretningsudvalg"⁷⁵.

Lesbisk Bevægelse får ikke opbakning, resten af grupperne mener blot, at det er noget, man kan tilstræbe, men det skal ikke være et decideret krav. Lesbisk Bevægelse protesterer med fødderne. "Så rejste Dannie og jeg os og gik"⁷⁶.

Lesbisk Bevægelse slår efterfølgende fast i brevform en gang for alle: "Det er ikke pinligt for kvinder, at stille krav om, at kvinder udgør 8. marts gruppen. Det er mere pinligt, at nogle synes det er pinligt at stille et sådant krav til sine mandlige kammerater"⁷⁷. Hverken Anders fra LLO eller Lesbisk Bevægelse kommer til det efterfølgende møde, men ved et senere møde fremlægger Lesbisk Bevægelse de lesbiske paroler, som de vil have med i demonstrationen den 8. marts:

"Lesbisk kamp er kvindekamp – kvindekamp er lesbisk kamp", "Nej til kvindefjendtlig heteropropaganda", "Bekæmpe tvangsheteroseksualiteten", "Lesbianisme er også søsterskab", "Der er lesbiske overalt", "Lesbiske fra isolation til bevægelse", "Nej til kvindefjendtlig indkomstpolitik"⁷⁸. Rødstrømpebevægelsen har også en lesbisk parole med: "Bekæmp undertrykkelsen af lesbiske"⁷⁹. Fremlæggelsen følges af total stilhed. Så forkastes parolerne. Kvindefronten giver den begrundelse, at "det ville komme til brud,

---

73: *Kvinder Kvinder, nr. 6 1977, s. 27*

74: *Ibid.*

75: *Ibid.*

76: *Ibid.*

77: *Kvinder Kvinder, nr. 6, 1977, s. 28*

78: *Ibid.*

79: *Ibid.*

hvis Lesbisk Bevægelses paroler kom med, idet det ikke var i deres arbejdsprogram”⁸⁰. Afvisningen af de lesbiske paroler gør ondt på de aktivister, der repræsenterer Lesbisk Bevægelse på mødet: ”Efter denne runde hvor Margrethe og jeg blev dårligere og dårligere over selskabet, men vi beherskede ubehaget med at sige: at vi synes at de til næste års 8. marts skulle tage lesbianisme op i deres organisationer – og vi ville gerne aktivt gå ind i en diskussion og at vi med det, ville sige farvel for denne gang”⁸¹. Men kampen er ikke forbi. Som modtræk drøner Lesbisk Bevægelse rundt til demonstrationen og uddeler mærkater og løbesedler, der opfordrer til solidaritet med lesbisk kamp⁸².

UTOPISE KOLLEKTIVER OG ANARKISTISKE ØLEJRE

Lesbisk Bevægelse møder måske nok modstand i forskellige sammenhænge, men det er en bevægelse, der har vokseværk og hele tiden udvikler sig. I 1976 anmoder Lesbisk Bevægelse om to lesbiske uger på Femølejren i stedet for en. Kvindelejren fungerer allerede på det tidspunkt som et samlingspunkt i kvindebevægelsen og er helt central for mange kvinders bevidstgørelse, identitet og kampgejst. Femø er et sted, hvor kvinder samler kræfter og bliver bevidstgjorte. Alene den nøgenhed, de fleste praktiserer på Femø, er revolutionerende, og for mange af de kvinder, som er nye i kvindebevægelsen, bliver kvindelejren også stedet, hvor de bliver introduceret til basisgrupper og snakkegruppstrukturen. På Femø lever utopierne. Men Lesbisk Bevægelse får afslag fra Femøgruppen. Der kan ikke blive plads til to lesbiske uger. Resultatet bliver, at der i 1976 kommer 250 kvinder på den lesbiske uge. ”Men 250 er for mange mennesker i den lejr”⁸³, som de tørt konstaterer i *Kvinder Kvinder* året efter.

Løsningen bliver, at Lesbisk Bevægelse i 1977 i stedet laver en lesbisk ølejr på Sejerø i Kattegat ud for kysten i Odsherred⁸⁴. Senere opstår endnu en lesbisk ølejr på Avernakø i det fynske øhav. På Sejerø oplever de en stor international tilstrømning af kvinder⁸⁵. Der kommer især kvinder fra Tyskland og Frankrig til lejren, som udvikler sig i en mere

80: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 29

81: *Ibid.*

82: *Ibid.*

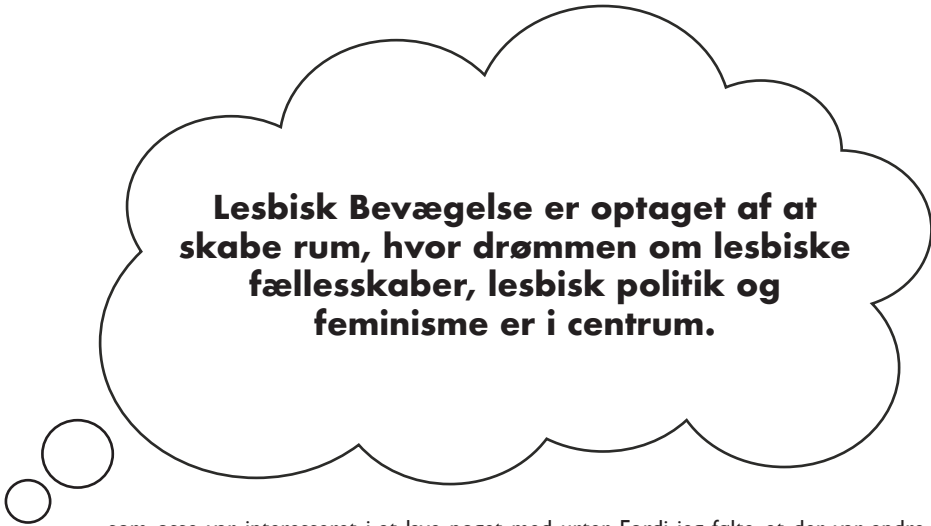
83: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 24

84: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 34

85: *Dahlerup, Drude: Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985. Gyldendal 1998, bind 1, s. 288*

anarkistisk og spirituel retning end kvindelejren på Femø⁸⁶. ”Måden vi var sammen på på Sejerø var ny og anderledes ... uden struktur ... løs struktur ... det der foregik kom af spontanitet og lyst til at eksperimentere med nye samværsformer”⁸⁷.

Den lesbiske ølejr på Sejerø i 1977 og 1978 er en bevægelse henimod naturen og det sanselige, og samtidig er den, for nogle, også et stille oprør imod den mere intellektuelle strømning i bevægelsen: ”En duft af karry og hvidløg stiger ud af køkkenteltet, hvor en gruppe kvinder er ved at lave mad. Vi sidder foran køkkenteltet på jorden og er ved at bestemme nogle planter, som vi har samlet på en urtetur. Røde valmue blomsterblade, som hjælper for halsbetændelse, lille katostblomster, osse for halsbetændelse. Urtegruppen blev til på et fællesmøde, efter at jeg havde snakket med forskellige kvinder,

Lesbisk Bevægelse er optaget af at skabe rum, hvor drømmen om lesbiske fællesskaber, lesbisk politik og feminisme er i centrum.

som osse var interesseret i at lave noget med urter. Fordi jeg følte, at der var andre sammen med mig, som havde lyst til det med urter, fik jeg bare lyst til at foreslå det ved fællesmødet ... noget jeg ellers havde svært ved at gøre ved møder, fordi jeg har følt mig presset til at udtrykke mig på en intellektuel måde... noget med at være velformuleret”, skriver en kvinde om Sejerø i *Kvinder Kvinder* i 1977⁸⁸. På Sejerø er omgangsformen –

86: *Kvinder Kvinder* nr. 6, 1977, s. 35

87: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 34

88: *Ibid.*

for nogle – mere fri. For øens faste beboere er den lesbiske lejr et fænomen, der skaber både skepsis og nysgerrighed, og efter den første sommer konstateres der i bladet *Kvinder Kvinder*, noget tørt: "(...) Julius, færgemanden sagde til sidst, at det var gået bedre, end han havde forventet"⁸⁹. Det er også på Sejerø, at ideen til "Kvindelandet" udvikles på initiativ af en gruppe kvinder, der boede på landet i Vestsjælland. Den vilde utopi om et land kun befolket af kvinder: "Den sidste dag følte vi visionen om kvindelandet blive til virkelighed: Vi kom ned til havnen med to lastbiler og følte os stærke. Vi var så mange kvinder sammen, at mændene druknede i mængden ..."⁹⁰.

LESBISK BEVÆGELSE FLYTTER PÅ LANDET – SKRÆKKENBORG OG KVINDELANDET

Lesbisk Bevægelse er optaget af at skabe rum, hvor drømmen om lesbiske fællesskaber, lesbisk politik og feminisme er i centrum. De er i fuld gang med at bygge en ny verden. Ud over ølejerne udmønter det sig i en række feministiske kvindekollektiver og projekter som kvindekursuscenteret "Skrækkenborg" på Langeland⁹¹. Det starter i 1980, og der skabes her rammer for, at kvinder kan dyrke blandt andet biodynamisk gartneri, stemmetræning, feministisk selvforsvar, folkemusik og feministisk pædagogik⁹². Men allerede efter Sejerølejren tager en flok kvinder i 1978 initiativ til det anarkistiske landbrugskollektiv "Kvindelandet" i Møldrup nær Viborg, hvor aktivisterne med egne midler og støtte fra Lesbisk Bevægelse køber en gård med tyve tønder land: "Vi befriede jorden fra mændenes herredømme og gjorde det til land for alle kvinder – for alle kvinder. Derfor findes der ingen leder eller ledelse eller gruppe, der kan bestemme over landet. Vi der er der – når vi er der, er kvindelandet"⁹³.

Ideen med Kvindelandet er at leve efter økologiske og biodynamiske principper og udvikle den nye kvindekultur. Stedet bliver besøgt af lesbiske fra en lang række lande, de

---

89: *Kvinder Kvinder*, nr. 6, 1977, s. 35

90: *Ibid.*

91: <https://www.kulturarv.dk/mussam/VisSag.action;jsessionid=305A299C151AF0249D994F4EAF9C-B61E?sagId=416404> (31/01-2020)

92: *Kvinder*, nr. 38, 1981, s. 8

93: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!", Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 23

kommer forbi og bor der i længere eller kortere perioder⁹⁴. Kvindelandets økonomi er til tider svær at få til at hænge sammen, men kampgejsten forbliver intakt. "(...) vi vil leve og ernære os som sigøjnerne og heksene på kanten af samfundet, vi vil spå, læse i hænder, helbrede, sælge grøntsager og mælkebøttevin. For vi er og vil overleve"⁹⁵.

KVINDEHØJSKOLEN – ET STED FOR LESBISKE OG ANDRE FEMINISTER

En anden af disse vilde knopskydninger fra Lesbisk Bevægelse er Kvindehøjskolen, som fungerer i perioden 1979-1994. Kvindehøjskolen bliver en realitet allerede den 15. november 1978, hvor initiativgruppen overtager Visby Kro i Sønderjylland og skaber en feministisk højskole for kvinder. Visionen er "et sted hvor lesbiske og andre feminister (som kunne rumme lesbianismen) kunne udvikle sig personligt og politisk og finde ud af, hvad det ville sige at være kvinde og lesbisk"⁹⁶. Kvindehøjskolen vil være "hele kvindebevægelsens sted" og indgå i rækken af højskoler med et samfundspolitisk sigte⁹⁷.

Den 1. januar 1979 starter de første kurser på højskolen. Den ambitiøse initiativgruppe består af ca. 50 kvinder, der i fire år, siden 1975, har arbejdet med at realisere kvindehøjskoleprojektet og skaffe finansiering. Ideen er at oprette kvindehøjskoler i Sverige, Norge og Finland i løbet af de kommende år⁹⁸. Gruppen er startet af lesbiske og "hele vejen igennem har den overvejende del af kvinderne i gruppen været lesbiske"⁹⁹, som en kvinde forklarer i en udgivelse fra Lesbisk Bevægelse. Mange har deres politiske baggrund i Lesbisk Bevægelse, men i Kvindehøjskolens selvforståelse er den sin egen:

"Kvindehøjskolegruppen er en af de selvstændige grupperinger i den nye kvindebevægelse. Den er udsprunget af behov for tid og plads til at udvikle og efterprøve de mange ideer og teorier, der er opstået i kvindebevægelsen"¹⁰⁰. Højskolen bygges op om

---

94: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gi'r forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 27

95: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". *Udgivet af Lesbisk Bevægelse*. 1979, s. 26

96: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gi'r forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 27

97: *Ibid.*

98: Vibeke Nissens arkiv

99: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". *Udgivet af Lesbisk Bevægelse*. 1979, s. 28

100: Vibeke Nissens arkiv: Teksten: "Kvindehøjskolen og Herning Gymnasium"

feministiske arbejdsmetoder, kvindepolitisk indhold i undervisningen og en feministisk, kollektiv livsform¹⁰¹. Det skal være et sted, hvor kvinder kan udvikle sig på deres egne præmisser, og et sted, der nytænker hierarkiet mellem lærere og elever.

LESBISK SELVCENSUR OG STRATEGISKE OVERVEJELSER

Kvindehøjskolen er et feministisk univers for alle kvinder, men det er ikke et ukompliceret projekt. Der er blandt andet store "strategiske" diskussioner om, hvor tydelig kvindehøjskolen skal være udadtil om det faktum, at en stor del af initiativgruppen og lærerne er lesbiske. I en folder om højskolen står der ikke noget om lesbianisme. De vil nemlig gerne tiltrække alle slags kvinder til højskolen, og diskussionerne går på, om det betyder, at en grad af diskretion eller selvcensur er "nødvendig". De lesbiske højskoleaktivister er bange for i offentlige sammenhænge at tilkendegive, at de er så mange: "(...) Vi var bange for at heterofile skulle føle sig provokerede og skræmte for at gå ind og arbejde med os. Vi var bange for at myndighederne skulle nægte at anerkende skolen, når den tid kom. Vi var grundlæggende usikre på, hvor meget vi mente lesbianisme og lesbisk politik skulle fylde i højskolens liv"¹⁰².

Samtidig går diskussionerne på højskolen også på nogle hierarkiske tendenser i forhold til seksualitet. Det adresserer Aktiongruppen i januar 1978 i et brev til resten af gruppen: "Vi mener, at vi meget let kommer til at måle hinanden ud fra vores seksuelle praksis og ikke ud fra en kvindepolitisk/feministisk holdning, f.eks. da vi skulle opstille kvinder til skolekredsens bestyrelse blev der spurgt om en kvinde var lesbisk for at finde ud af, om hun var 'god nok'. Er det en højskole for lesbiske, eller for alle kvinder vi ønsker?"¹⁰³.

Diskussionerne på Kvindehøjskolen om lesbisk synlighed udadtil, bliver en af de mest vedvarende og frustrerende konflikter i højskolegruppen¹⁰⁴. Med tiden fører diskussionerne imidlertid til nogle grundlæggende erkendelser: "Vi indså, at det er forfejlet, at tro at man som lesbisk kan undgå at virke provokerende og angstvækkende. Ved selve

---

101: Vibeke Nissens arkiv: Teksten: "Kvindehøjskolens Nytårskur på Langeland", s. 3

102: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 28

103: Vibeke Nissens arkiv: Teksten: "Kære kvinder", Aktiongruppen, 11.1 1978

104: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 28

vores livsform, ved at elske og leve med kvinder, ved at fornægte det heterosexuelle mønster sætter vi spørgsmålstegn ved de fleste kvinders liv. Når vi så oveni købet ikke skammer os, men hævder det er et godt liv med frigørende muligheder, er det klart at mange føler sig både provokerede og angste. Det kan ikke være anderledes¹⁰⁵.

Løsningen bliver en større åbenhed om lesbianisme, når de er ude at fortælle om højskolen. "For vores mål er selvfølgelig at skabe kontakt – ikke at lukke af for den"¹⁰⁶. I processen bliver de efterhånden klogere på, hvad der er på spil: "Kvindehøjskolegruppens historie er altså et lærestykke i hvordan vi, i en masse sammenhænge, af overdreven angst for følgerne, undertrykker vores selvfølgelige ret til at være synligt tilstede i aktiviteter, vi selv har startet. Men det bliver også historien om, at det er muligt at bryde tavsheden over for andre kvinder uden at blive mødt med bortvendte rygge og mere tavshed"¹⁰⁷.

Lesbisk Bevægelse fungerer i dag ikke længere som en organiseret bevægelse, men dens kampgejst, fandenivoldskhed og humor lever alligevel videre i forskellige sammenhænge

Med en større åbenhed følger mere oplysningsarbejde. Til skolens åbent hus-arrangementer betyder det blandt andet lidt aparte spørgsmål fra nysgerrige fremmødte. Der bliver snakket om "(...) hvordan vi lever, hvorfor vi er så mange lesbiske, og om vi gerne

---

105: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 30

106: Ibid.

107: Pjecen: "Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!". Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 31

vil være mænd, siden vi så tit går i kedeldragter ...”¹⁰⁸.

For kvindehøjskolegruppen er en ting dog central: ”Ingen kvinder bliver virkelig frie og stærke før alle kvinder bli’r det. Derfor er det også lesbisk politik at styrke alle kvindepolitiske initiativer. Lesbiske laver kvindelejre, vi arbejder i kvindehusene, vi kæmper for bedre prævention og for et seksualliv på kvinders præmisser, vi styrker kvinders selvstændighed og uafhængighed i forhold til mænd og kapitalens magt, vi kæmper i vores fagforeninger og imod arbejdsløsheden, vi støtter pædagogstrejker og kampen for flere og bedre institutioner, vi skaber alternative og kollektive livsformer (...)”¹⁰⁹.

LESBISK BEVÆGELSE – AFMATNING OG NYE KNOPSKYDNINGER

Lesbisk Bevægelse holder et højt aktivitetsniveau i mange år efter mødet på Den Gyldne Høne. Nogle aktivister forlader bevægelsen lidt efter lidt, men så kommer nye kræfter til. Lesbisk Bevægelse holder faste fællesmøder i København fra 1974 og frem til 1986, men der begynder at ske en afmatning fra begyndelsen af 1980’erne. I 1982 nedtrapper de mødeaktiviteterne fra to faste fællesmøder om måneden til et¹¹⁰, og fra 1986 holder Lesbisk Bevægelse kun fællesmøder ”når der er behov for det”¹¹¹, som der står i Hvidløgspressen.

Lesbisk Bevægelse nedlægger aldrig sig selv, sådan som de århusianske rødstrømper gør i 1985 med en stor fest, hvor de lukker og slukker, men i takt med at fællesmøderne bliver mere sporadiske, og aktivitetsniveauet falder, så bliver Kvindehøjskolen – frem til 1994 – et af de steder, hvor lesbianisme løbende bliver debatteret¹¹². Lesbisk Bevægelses blad, Hvidløgspressen, fortsætter med at udkomme indtil 1996.

PEDALKRAFTEN FLYTTER MED

I løbet af 1980’erne bliver en del af aktivisterne fra Lesbisk Bevægelse aktive andre steder, nogle i LGBT+ Danmark dengang LBL (Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske,

---

108: Pjecen: ”Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!! Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 32

109: Pjecen: ”Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!! Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979, s. 31

110: Hvidløgspressen, nr. 4, 1982, s. 31

111: Hvidløgspressen, nr. 33, 1986, s. 43

112: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: ”Handling gi’r forvandling”. Lambda Nordica, nr. 2-3, 2000, s. 27

Forbundet af 1948), eller "Forbundet". Det slår blandt andet igennem med beslutningen i 1979 om aktivt at bekæmpe diskrimination af lesbiske internt i foreningen. De følgende år får også Pan-bladet en kvinderedaktion og fire faste kvindesider i bladet. Der dannes desuden en kvindegruppe, holdes landsdækkende kvindeseminarer og Else Slange vælges som den første kvinde nogensinde i foreningens historie ind i hovedbestyrelsen i 1986. I 1987 er "delvis kønskvotering" ved valgene en realitet i LBL, efter mange års "lesbisk pres"¹¹³.

Nogle af Lesbisk Bevægelses kerneaktivister markerer sig efterfølgende individuelt inden for kunst, litteratur og forskning, mens atter andre fortsætter det politiske arbejde i mindre foreninger og på den udenomsparlamentariske venstrefløj.

Andre af aktivisterne fra Lesbisk Bevægelse er politisk aktive i Kvindehuset i Gothersgade i København. Kvindehuset fungerer i dag stadig som et politisk kulturhus under Københavns Kommune og er et feministisk og separatistisk hus, mødested og politisk samlingspunkt for lesbiske, heteroseksuelle og biseksuelle kvinder samt transpersoner.

ENERGIEN LEVER VIDERE

Lesbisk Bevægelse fungerer i dag ikke længere som en organiseret bevægelse, men dens kampgejst, fandenivoldskhed og humor lever alligevel videre i forskellige sammenhænge, ikke mindst i Kvindelejren på Femø, hvor kvinder stadig rejser teltpælene ved fælles kraft. Lejren tiltrækker hvert år et stort antal kvinder og kan melde om fyldte uger og stor interesse.

Ikke ulig Lesbisk Bevægelse er kvindelejren både en feministisk legeplads og et lesbisk fristed. Nye generationer af Femø-kvinder mærker måske især energien fra Lesbisk Bevægelse – og Rødstrømpebevægelsens første år – til fællesmødet, når de stifter bekendtskab med de lesbiske og feministiske sange i Femø-sangbogen og Lesbisk Sangbog.

Sangbøgerne udgør et særligt univers. De er fulde af Lesbisk Bevægelses sange. I Lesbisk Sangbog kan man tilmed finde sangen, som aktivisten Gerd Brandenberg skrev i anledningen af det første lesbiske fællesmøde på Den Gyldne Høne: "Kom, kom kom til lesbisk

---

113: Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: "Handling gi'r forvandling". *Lambda Nordica*, nr. 2-3, 2000, s. 30

møde, ud af busken i en fart. Vær ej bange, vær ej sart¹¹⁴”, lyder det første vers og kalder til kamp og fællesskab. Melodierne ændrer sig nogle gange igennem tiden, for det er ikke altid, der er skrevet noder til teksterne. Det er sange, som handler om feminisme, om lesbisk kamp og kærlighed, om barture, hjertesorg og sex, men også om alt det andet, som kendetegner Lesbisk Bevægelse, som her i sangen: ”Jeg er blevet bevidstgjort”: ”Før åd jeg svin og kylling og marv og bøftartar. Nu er jeg blevet økofeminist og vegetar. For jeg er blevet bevidstgjort, ja jeg er blevet bevidstgjort. Nu er jeg blevet bevidstgjort og det gi’r faneme perspektiv. Før dyrkede jeg Tarzan og hyg’lig heteroliv. Nu ved jeg lesbianisme er et godt alternativ”¹¹⁵. Det er en feministisk og lesbisk sangproduktion fuld af pedalkraft, en sangproduktion, som hvert år knopskyder, og hvor nye sange bliver til. Kvindelejren er et sted, hvor ånden fra Lesbisk Bevægelse hver sommer vækkes til live, når kvinderne henter de grønne mælkekasser med sangbøger ovre i fællesteltet, sætter sig med instrumenterne og synger for opvaskeholdet under den åbne himmel.

114: Lesbisk Sangbog, ”Kom kom kom til lesbisk møde”, s. 61

115: Lesbisk Sangbog, ”Jeg er blevet bevidstgjort”, s. 55

LITTERATURLISTE

Bøger og artikler:

Dahlerup, Drude: *"Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985"*. København. Gyldendal, 1998.

Nissen, Vibeke og Paulsen, Inge-Lise: *"Handling gir forvandling"*. Lambda Nordica, nr. 2-3. 2000, s. 21.

Grundhæfter fra Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse:

Grundhæfte: Rødstrømpebevægelsen i København – Historisk gennemgang forår 1970-1974. 1975.

Grundhæfte 2: Lesbiske – fra isolation til bevægelse. 1975.

Grundhæfte 4: Jordmorpjecen. En Håndbog i Rødstrømpebevægelsen. "Jordmorpjecen", 1981.

Tidsskrifter, pjecer og blade fra den nye kvindebevægelse og Lesbisk Bevægelse:

Hvidløgspressen, nr. 4, 1982.

Hvidløgspressen, nr. 33, januar 1986.

Kvinder, nr. 38, 1981.

Kvinder Kvinder, nr. 3, 1974.

Kvinder Kvinder, nr. 5, 1976.

Kvinder Kvinder, nr. 6 1977.

Kvinder Kvinder, nr. 7, 1978.

Pjecen: ”Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!”. Udgivet af Lesbisk Bevægelse. 1979.

Anvendt arkivmateriale:

Vibeke Nissens arkiv:

”Kvindehøjskolen og Herning Gymnasium”.

”Kvindehøjskolens Nytårskur på Langeland”, s. 3

”Kære kvinder”, Aktionsgruppen, 11.1-1978.

Else Marie Gert Nielsens arkiv (Hexe):

Udvalgte sange fra Lesbisk Bevægelses første år.

Rollespil, 1974.

Historisk oversigt, København, s. 32.

Andre kilder:

Dagbladet Politiken. 16. september 1971, ”Et kvindehus”, s. 7.

Femø Sangbog. Udgivet af foreningen Femø. Kvindehuset Gothersgade, København.

Lesbisk Sangbog. Udgivet af Lesbisk Bevægelse – Tryk: Hvidløgspressens trykkeri. Kvindehuset, Gothersgade, København.

Pan – et tidsskrift for bøsser og lesbiske. ”Så fik Lesbisk Bevægelse en politik”. Udgivet af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. Nr. 4. 1980, 27. årgang, s. 15.

Internetside 1: (d. 31/01-2020)

<https://www.kulturarv.dk/mussam/VisSag.action;jsessionid=305A-299C151AF0249D994F4EAF9CB61E?sagId=416404>

LESBISK BEVÆGELSE – EN TIDSLINJE

Rødstrømpebevægelsen. Den første Femølejr. Den første Roskilde Festival. Thylejren. Christiania. RUC. Disse fænomener ser alle dagens lys i 1970-1971. De politiserede 70'ere er i gang ...

1970 – HAK, Homofil aktion, dannes af bøsser og lesbiske, hvoraf flere senere var med til at starte henholdsvis BBF og LB

1970 – RSB's første aktion på Strøget i København (april)

1971 – den første Femø kvindelejr afholdes. Stormøde om lesbianisme

1971 – (sept.) tre opgange i Åbenrå 26 bliver taget af rødstrømper og lesbiske, der bl.a. har mødt hinanden på Femø

1972 – (maj/juni) bladet "Kvinder Kvinder" (K/K) udkommer for første gang. Det er inspireret af den amerikanske lesbiske bevægelse, herunder artiklen om "Den kvinde-identificerede kvinde"

1973 – De første lesbiske basisgrupper dannes på Femø, blandt dem Lesbisk Blad-gruppe, som udgiver de følgende to numre af K/K

1974 – "Lesbisk Fællesmøde", stiftende møde i Lesbisk Bevægelse på den Gyldne Hane/Høne (10. marts)

1974 – Kvindedemonstration til Fælledparken 1. maj. Lesbisk Bevægelse går for første gang med som selvstændig bevægelse, men sammen med RSB

1974 – Lesbisk Bevægelse (LB) er medarrangør af Kvindefestival i Fælledparken og

holder tale om mandssamfundets heteropropaganda (august)

1974 – Nordisk lesbisk seminar i Oslo (2.-3. november). Det bliver her besluttet at lave et skandinavisk internt blad til formidling af lesbisk politik, debatter og større arrangementer. Det udkommer indtil 1977

1975 – Nordisk lesbisk seminar i Göteborg (påsken 1975)

1975 – Feministisk Selvforsvar bliver dannet mod vold, voldtægt og incest

1975 – Den første "lesbisk uge" afholdes på Femølejren

1975 – Kvindekaravanen tager rundt til bl.a. følgende byer: Nykøbing Falster, Slagelse, Odense, Esbjerg, Holstebro og Randers (14. juli - 2. august)

1975 – Lesbisk Bevægelse Aarhus bliver dannet

1975 – Nordisk lesbisk seminar i Stockholm (1.-2. november)

1975 – LB og RSB indtager (i december) Prinsessegade 7 på Christianshavn. Der forhandles med Københavns Kommune, og lejemålet sikres

1976 – LB-seminar i Stavnsholt ved Farum (19.-21. marts 1976). Formålet var at debattere LB's fremtidige form og indhold. Metoden var oplæg, gruppearbejde, gruppereferater og opsamling ved tværgruppe. Seminaret blev fulgt op af 1-dags seminar 14 dage senere (2. april 1976)

1976 – Nordisk lesbisk seminar i København (påsken)

1976 – Fællesseminar for LB og RSB afholdes for at løse op for diverse konflikter (maj)

1976 – Nordisk lesbisk uge på Femø med mere end 200 deltagere

1976 – “Lesbisk Jul” arrangeres af Lesbisk Bevægelse i Kvindehuset i Prinsessegade 7, København

1977 – Lesbisk Bevægelse kommer i konflikt med andre grupper i forbindelse med planlægningen af 8. marts. Samarbejdet droppes pga. afvisning af lesbiske paroler

1977 – Nordisk lesbisk seminar i Oslo. Påske-seminar

1977 – Det socialistiske forlag Demos udgiver pladen: “Kvindeballade” med bl.a. det lesbiske hit: “Lesbiske parforhold” (maj)

1977/1978 – Lesbisk Bevægelse holder lesbisk ølejr på Sejerø

1978 – Kvindehuset i Gothersgade 37 tages i brug i februar

1978 – Højskolegruppen køber Visby Kro i Sønderjylland mhp. at etablere en kvindehøjskole (køb i august, indflytning i november)

1978 – Det anarkistiske landbrugskollektiv, Kvindelandet, erhverves i december.

1979 – Lesbisk Bevægelse udgiver kampskriftet: “Vil du noget må du kæmpe for det! – Kvinder stol på egne kræfter!!”

1979 – Kvindehøjskolen åbner for kursister i begyndelsen af januar (byggekursus og landbrugshold)

1980 – Kvinder fra Lesbisk Bevægelse etablerer kollektivet Skrækkenborg på Langeland

1980 – Lesbisk Bevægelse i Aarhus udgiver bladet “Margrethe og Vi Andre”

1980 – Lesbisk Bevægelse etablerer sig i Odense og Aalborg

1980/1981 – Lesbisk Bevægelse i Aalborg udgiver to numre af “Lesbiske og Omegns Folkeblad”

1981 – Bladet “Kvinder Kvinder” udkommer for sidste gang.

1981 – Lesbiske over 40 dannes (i LBL-regi), mødeaften sidste fredag i måneden

1981 – Kvindebølgerne begynder at sende i Sokkelund Radios regi. Aktive lesbiske betjener knapper og telefoner

Hvidløgspressen nr. 5 - 7 (nov. 82 - jan. 83) bringer tre vidt forskellige indlæg der på hver sin måde beklager skiftet fra kollektivismen til individualisme. En kvinde giver efterkritik af et seminar hvor få melder sig til de politiske fællesskabsorienterede emner, mens mange melder sig til emner der handler om hvordan det er at være mig. Ingen orker at stå for fællesmøderne. En anden noterer sig at udflytterne “på Kvindehøj” fra at tænke i baner af at tilføre Højskolen ressourcer – begynder at tænke i baner af at få noget til sig selv (fx at bruge opholdet til at afvikle studiegæld). En tredje skribent udtrykker mismod fordi der ikke synes at være nogle nye unge der tager over og manifesterer sig kvindepolitisk i 80'erne i takt med at “de gamle” overgår til andre livsfaser. De individualistiske 80'ere er godt og vel i gang ...

1982 – Kvindestedet, Toldbodgade 6, åbner i april (på initiativ af lesbiske fra LB)

1982 – Hvidløgspressen, et blad lavet til/om/af lesbiske fra LB, sender første nummer på gaden (april)

1982 – Lesbisk Bevægelse nedtrapper sine aktiviteter – fra at holde fællesmøder to gange om måneden holder man nu fællesmøde én gang om måneden.

1983 – “Lottes Kro”, Øster Farimagsgade 11, åbner i januar med kvindeaftener hver

lørdag kl. 20-02 (privat regi)

1983 – Nordisk lesbisk seminar i den stockholmske skærgård (april)

1983 – Lesbisk seminar i Århus (september)

1984 – Radio Rosas lesbiske redaktion oprettes som reaktion på Radio Rosas mandsdominerede vinklinger

1984 – Lesbisk Liv dannes (i LBL-regi)

1985 – Louises Lyst dannes (i Dannerhusets regi), kulturelle og politiske arrangementer

1985 – Nordisk lesbisk seminar i Oslo (september). Emner: lesbisk livsstil, kultur og organisering

1986 – Lesbisk Bevægelses faste månedlige fællesmøder stopper. Der er herefter fællesmøde “når der er behov for det”

1986 – Lesbisk seminar (november) i Høje Gladsaxe. Seminarerne er halvårslige på dette tidspunkt (oplæg og refleksioner sammenfatter tendenser i tiden. HP 41)

1988 – Nordisk Forum 1988 afholdes i Oslo 30. juli - 7. august. Fra Danmark kommer Ruth og Skuderne med en cabaret. Endvidere er der koncert, kor, film, foredrag og kunstudstilling. Endelig har danske lesbiske taget initiativ til et “Lesbisk Pressetræf” for lesbiske medier i Norden

1989 – Lesbisk seminar om “Lesbisk Seksualitet” holdes efter flere tilløb og ændringer i Dannerhuset (31. marts - 2. april). Emner: cølibat, dit indre politi, pornofilm, lesbiske massageklinikker, parforhold m.m.

1989 – Lesbisk Kulturgruppe ser dagens lys fra årets begyndelse. Gruppen arrangerer

feministiske foredrag hver den sidste tirsdag i måneden. Emnerne tager udgangspunkt i oplægsholdernes fag eller forskningsområde. Arrangementerne finder sted i Kvindehuset

1989 – Café Babooshka åbner i Turesensgade 6. Café, dj om lørdagen, lejlighedsvis underholdning eller levende musik, skiftende udstillinger

1990 – Lesbisk Mosaik dannes på Femø, holder arrangementer i Kvindehuset den tredje søndag i måneden (portrættegning, massage, dias, politiske aktioner, udstillinger, spisning, snak og hygge)

1990 – Den første lesbiske vandregruppe dannes og går sin første tur i oktober

1993 – “Lesbisk Seminar på Kvindehøj” (26.-28. feb.). Formål: at fastholde og koordinere lesbiske aktiviteter og grupper, både politiske og kulturelle. Øge kendskabet til eksisterende netværk, herunder etablere ressourcebank. Planlægge fællesnordisk kulturfestival og forberede Nordisk Forum 94. Udarbejde handlingsplan for de næste 3-5 år

1994 – Kvindehøjskolen lukker

Det vrimler med nye initiativer i 1994 og 1995: Danser med Damer dukker op og holder Havfrue-Party. Der er Åbent Hus i Kvindehuset som nu også rummer folkedans og Trilles kor. Lesbiske over 40 afholder den traditionsrige Dronningeweekend. Unge fra det autonome miljø og feminister fra Kvindehuset arrangerer revolutionær og feministisk 8. marts – og senere på året Feministisk Træf og Kvindefest i Kvindehuset. På Danner bliver der holdt afdansningsbal for Kvindehøjskolen. Baronessens Badehotel etablerer sig som nyt kursus- og værested på Fyn. Grupper og steder bruger hinanden på kryds og tværs. Ideologierne og de sociale netværk synes ikke at have så skarpe kanter som tidligere. Der er ikke ét centrum, men mange.

1996 – Lesbisk Bevægelses blad Hvidløgpresen udgiver sit sidste nummer i februar

LESBISK BEVÆGELSE – EN FORSKNINGSOVERSIGT

Indledning:

Lesbisk Bevægelse er en politisk bevægelse, som hovedsagelig var aktiv i perioden 1974-1996. I forskningsoversigten kortlægges den forskning, der har beskæftiget sig med Lesbisk Bevægelse i Danmark.

Kort fortalt er der meget få, der har forsket i Lesbisk Bevægelse. Ud over de studenteropgaver og specialer, som er nævnt i denne forskningsoversigt, er der få eller ingen, der direkte har undersøgt Lesbisk Bevægelse i en akademisk sammenhæng, så derfor er der rig mulighed for fremadrettet at udarbejde spændende ph.d.-afhandlinger og forskningsprojekter samt lave grundforskning i bevægelsen. Drude Dahlerups afhandling fra 1998: "Rødstrømperne – Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985" er den udgivelse, der mest indgående behandler Lesbisk Bevægelse, selvom det er et mindre spor i den større fortælling om Rødstrømpebevægelsen.

Medtaget i oversigten er også enkelte skandinaviske udgivelser, som berører eller inddrager perspektiver på Lesbisk Bevægelse i Danmark. Den internationale orientering, der prægede den danske lesbiske bevægelse, gør, at det kan være relevant at lave søgninger i internationale databaser for international forskning i europæisk og skandinavisk regi. Det ligger dog i det store hele uden for denne forskningsoversigt, der sigter på at indkredse den danske akademiske forskning om Lesbisk Bevægelse.

Overordnet set er det meste, der er skrevet om Lesbisk Bevægelse, skrevet i begyndelsen af 1980'erne, hvor Lesbisk Bevægelse stadig var aktiv og ikke mere end et årti fra stiftelsen i 1974. Publikationerne og undersøgelserne er præget af deres samtid, både afmatningen i bevægelsen, de "friske erindringer" og den stadig aktive bevægelse.

De typer materiale, jeg har fundet, falder i kategorierne:

- studenterrapporter og specialer
- bibliografier

- afhandling
- artikler
- relevante skandinaviske udgivelser

Hvordan har jeg søgt:

Jeg har lavet følgende søgninger:

Databasen: Det Kgl. Biblioteks database:

Titel = lesbisk bevægelse

Fritekst = "lesbisk bevægelse"

"lesbi*" – afgrænset derefter til dansk sprog

Databasen: "Women Studies International"

Søgt på: lesbian* AND (danish OR denmark)

Databasen: Kvinnsam

Fritekst = lesbiska rörelsen

Fritekst = lesbiska*

BONUSINFO: I Rigsarkivets database, Daisy, har jeg søgt på "*lesbisk bevægelse*". Der ligger to pakker arkivmateriale fra Lesbisk Bevægelse i Rigsarkivet. En pakke fra Lesbisk Bevægelse i Aarhus og en fra Lesbisk Bevægelse i København. Det er muligt at søge videre i arkiver fra enkeltpersoner i Rigsarkivets database. Hvis man har navn og efternavn på personer fra Lesbisk Bevægelse, kan man tjekke, om nogle af kvinderne har afleveret yderligere arkiver i eget navn, ligesom der også kan ligge forskellige arkiver med materiale rundt omkring i de danske lokalarkiver. Det har dog ikke kunnet nås inden for tidsrammen af denne oversigt.

I) STUDENTERRAPPORTER OG SPECIALER

"Lesbisk Bevægelse og lesbisk bevægelse".

Anne, Dorit, Kirsten og Else (ingen efternavne) Roskilde Universitetsbibliotek, 1982.

Beskrivelse: Projektgruppen på RUC undersøger Lesbisk Bevægelse. I problemformuleringen overvejer de: "vort problem er, at vi ikke ved, hvordan vi kan undersøge LB. Kan vi læse os til det hele? (Hvorhenne?) Vil LB-kvinder overhovedet 'undersøges' af RUC-studerende?" (side 5). Det drejer sig om et førstesemesterprojekt, og det bærer præg af en vis form for kaos i strukturen. Alligevel er projektet værd at orientere sig i, da det giver et billede af, hvordan en flok kvindelige studerende i 1982 forholder sig til og undersøger Lesbisk Bevægelse. I projektet undersøger de tvangsheteroseksualitet,

Lesbisk Bevægelses struktur og politiske projekt og taler blandt andet med en flok LB-kvinder i Kvindehuset. Så der er en del informationer at hente om Lesbisk Bevægelse i projektrapporten.

"Lesbisk Bevægelse – Politik og Ideologi"

Lise Raahauge, Birgit Mortensen, Helle Jarlmoose, Karin Junker Dreisøe. Kollektiv hjemmeopgave i "Tendenser i nyere kvindelitteratur" 2. del. Vejleder: Lisbeth Møller Jensen (Elisabeth Møller Jensen). Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet, 1979.

Beskrivelse: I den kollektive hjemmeopgave undersøges Lesbisk Bevægelses ideologi(er) og sammenhængen mellem bevægelsens ideologier og den konkrete politik. De undersøger særligt LB's selvforståelse, som den kommer til udtryk i Lesbisk Bevægelses blad "Kvinder Kvinder" i perioden 1972-1978. Raahauge og co. belyser Lesbisk Bevægelses forhold til og konflikter med Rødstrømpebevægelsen (RSB), Bøssernes Befrielsesfront, Forbundet af 1948 (senere LGBT+ Danmark) og forholdet til venstrefløjen. Opgaven byder på ret detaljerede oplysninger om bladet "Kvinder Kvinder". Der er også analyser af specifikke tekster fra "Kvinder Kvinder" blandt andet om arbejdsmarkedet og parforhold. Særligt interessant er måske afsnittet om forholdet til og konflikterne med Rødstrømpebevægelsen (side 42, side 73-80). Der er også interessante analyser af Kvindekaravanens udfordringer (side 56).

I opgaven inddrages også perspektiver fra Lesbisk Bevægelse i Aarhus, hvilket er meget sparsomt afdækket i andre publikationer, blandt andet et rollespil (side 59). Opgaven har nogle interessante analyser af udviklingen af lesbisk politik over tid (side 64). Fra side 73 undersøges den nye kvindebevægelses møde- og samværsformer samt kvindekulturens

betydning for dannelsen af lesbisk identitet. Det handler blandt andet om forskelle i aktivitetsniveau mellem RSB og LB i den separatistiske kvindebevægelse (side 74) og betydningen af lesbiske sange og Lesbisk Bevægelses musikgruppe (side 78). Der sluttes af med en analyse af den amerikanske tekst "The Women-identified Woman" (Radicalesbians), som fik afgørende betydning for Lesbisk Bevægelse. Endelig forholder opgaven sig kritisk til, hvad den betegner som Lesbisk Bevægelses tendens til "selvidealisering, som kommer til udtryk i bl.a. selvforherligelse og kvindechauvinisme" (side 122).

"Femø kvindelejr en journalistisk god historie".

Christian Deleuran Petersen og Lars Adalberth Petersen. Roskilde Universitetsbibliotek, 2019.

Link: https://rucforsk.ruc.dk/ws/files/64871346/Bachelorprojekt_Hist.pdf

Beskrivelse: Opgaven er et BA-projekt på historiefaget på RUC, hvor Deleuran Petersen og co. undersøger, hvordan kvindelejren på Femø etableres som en "god historie" i medierne i perioden 1971-2018. De undersøger forskellige måder, hvorpå der i pressen skrives om kvindelejren "før og nu", og kaster samtidig et blik på det, de kalder "en mytologiseret fortælling" om kvindelejren. Lesbisk Bevægelse nævnes som en del af lejrens historie (side 14 og igen på side 28). Overordnet set er opgaven mest en perspektivering af, hvordan kvindelejren bliver forstået i en nutidig kontekst, men den har visse historiske elementer. Eksemplerne på pressens dækning gennem tiden illustrerer nogle af de udfordringer og dilemmaer, som Lesbisk Bevægelse måtte håndtere, og som stadig rumsterer i samfundet i dag (2020).

"Lesbisk – hård i slaget, blød i sengen?"

Merete Boserup, Helle Nørregaard Laursen, Mette Kjærgaard Madsen. Roskilde Universitetsbibliotek, 1983.

Beskrivelse: Specialet er skrevet af tre lesbiske kvinder på RUC i 1983. Selve specialet handler om lesbianisme, lesbisk liv, lesbisk historie og lesbisk modstand. De betragter lesbianisme i en politisk kontekst og ikke som noget medfødt (side 41). Det er relevant

at læse især afsnit 3 (side 175): *"Lesbiske steder og udtryk"*, hvor de undersøger Forbundet af 1948's historie samt kvindebevægelsen og Lesbisk Bevægelse. Det er interessant, fordi dette speciale er skrevet blandt andet på baggrund af interviews lavet først i 1980'erne og derfor kaster et "nyligt" tilbageblik på Femø, Lesbisk Bevægelse, Kvindelandet osv. Også portrætterne i afsnit 4 (side 221) giver et bud på et tidsbillede med lesbiske refleksioner over egen historie og identitet. Specialet berører også lesbianisme som "et tredje køn" (side 261).

"Om lesbiske familier, en undersøgelse".

Nini Leick og John Nielsen. Københavns Universitet, 1973.

Beskrivelse: Nini Leick og John Niensens speciale er en undersøgelse af 11 lesbiske familier. Det handler om, hvordan lesbiske lever med hinanden, hvordan de oplever at være en minoritetsgruppe, og hvordan de reagerer på det. Specialet handler derfor ikke om Lesbisk Bevægelse, men kan måske alligevel være med til at give et indtryk af vilkårene for lesbiske kvinder med børn først i 1970'erne.

2) BIBLIOGRAFIER (en litteraturliste)

"Litteratur om lesbiske og lesbianisme på dansk: bibliografi i to dele.

Del 1: faglitteratur med relation til den nye kvindebevægelse 1970-1980.

Del 2: skønlitteratur - 1980".

Danmarks Biblioteksskole. Lone Hyben Sejr, 1980.

Beskrivelse: Lone Hyben Sejr skriver i 1980 en opgave på Danmarks Biblioteksskole, hvor hun kortlægger faglitteratur og skønlitteratur med relation til den nye kvindebevægelse, herunder Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse. Hun medtager også digte og sange. I sin arbejdsbeskrivelse sidst i bibliografien skriver hun, at hun identificerer sig som lesbisk, og at hendes motivation for at lave denne bibliografi er, at det er svært at finde litteratur om lesbiske, og at hun ønsker at skabe overblik og vise, hvad der faktisk er skrevet. Som en del af denne bibliografi indgår materiale fra Lesbisk Bevægelse. Bibliografien er systematisk lavet og meget brugbar til at skabe sig et overblik over litteratur om lesbiske og lesbianisme i denne periode.

"Bibliografi med kommentarer over Kvindehusets litteratur på dansk, norsk

og svensk.”

Eva Frandsen, Kitty Clausen, Hanne Elmo Jensen, 1973.

Beskrivelse: Bibliografien er et katalog over alle de bøger og udgivelser, som var en del af Kvindehusets bogcafe i 1973. Bibliografien har derfor ikke direkte relevans for Lesbisk Bevægelse, men kan være med til at give et indblik i, hvad kvinderne i Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse har læst i perioden, og hvad de opfattede som relevant for bevægelserne. Den giver et indblik i, at bevægelserne også orienterede sig i litteratur fra de andre skandinaviske lande.

3) HANDLING

”Rødstrømperne - Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-1985”.

Drude Dahlerup. Gyldendal, 1998.

Beskrivelse: Tobindsværket er en afgørende kilde til viden om Lesbisk Bevægelse, en hovedkilde, kan man sige. I Drude Dahlerups afhandling inddrager hun løbende mange detaljer og perspektiver på Lesbisk Bevægelse. Afhandlingen fokuserer hovedsageligt på Rødstrømpebevægelsen, men da Drude Dahlerup betragter Lesbisk Bevægelse som en fraktion i Rødstrømpebevægelsen i stedet for en selvstændig bevægelse, skriver hun relativt meget om Lesbisk Bevægelse. Selvom bevægelsen var sin egen – hvorfor også mange tidligere aktivister i Lesbisk Bevægelse betragter bevægelsen som selvstændig og ikke som en fraktion i Rødstrømpebevægelsen – er dette paradoksalt nok medvirkende til, at afhandlingen netop beskæftiger sig relativt meget med Lesbisk Bevægelse og med de lesbiske aktivister i Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse samt brudfladerne mellem de to bevægelser.

Især afsnittet om Lesbisk Bevægelse er relevant (side 285-291), men de lesbiske aktivisters rolle i forskellige aktiviteter synliggøres også i nogen grad, især i forbindelse med kvindehusbesættelser, drift af kvindehuse og kvindekollektiver. Det sker måske i mindre grad i afsnittene om kvindekultur sidst i bind I, hvor især de heteroseksuelle aktivisters kulturproduktion fremhæves (side 581).

Da Dahlerup gennemfører en større spørgeskemaundersøgelse blandt tidligere rødstrømper i forbindelsen med afhandlingen i midten af 1990'erne, har hun mange detaljer og informationer med om både Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse. Afsnittet om Rødstrømpebevægelsens uformelle ledere er derfor også interessant læsning, da mange af de navngivne uformelle ledere identificerede sig som lesbiske, og nogle var centrale figurer i både Rødstrømpebevægelsen og Lesbisk Bevægelse (side 467). Det peger på, at de lesbiske aktivister, hvoraf nogle senere var med til at stifte Lesbisk Bevægelse, spillede en betydelig rolle i Rødstrømpebevægelsen.

Relevante sider:

Bind 1: 187, 194, 198, 205, 220, 244, 285-291, 296, 304, 307, 316, 324-325, 327, 329, 358, 365, 366, 375, 382, 384, 387, 389, 395, 405, 427, 438, 467, 586, 588, 623.

Bind 2: 85, 147.

4) ARTIKLER

”Vi er her, og vi bliver her! Dansk LGBT-historie i 70 år.”

Line Fogh Sørensen. Den Gamle By: Danmarks Købstadmuseum (Årbog), (84), 128. 2019. Link: <https://www.dengamblebyaarbog.dk/article/view/112583>

Beskrivelse: Artiklen laver et historisk rids, hvor Lesbisk Bevægelse beskrives som en af 1970'ernes protestbevægelser. Den viser også Lesbisk Bevægelses drivkraft og betydning for kvindehusene, krydsfeltet mellem feminisme og lesbianisme samt brudfladerne til Forbundet af 1948 og Bøssernes Befrielsesfront.

“Gay and Lesbian Politics Assimilation or Subversion: A Danish Perspective.”

Karin Lützen. Gay and Lesbian Politics, Journal of Homosexuality, 1998. (Engelsksproget artikel)

Beskrivelse: I denne artikel udfolder Karin Lützen en kritik af det, hun kalder 1990'ernes ”assimilationspolitik”, der handler om LGBT Danmarks fokus på ægteskabsrettigheder og ret til insemination for lesbiske. Hun fremhæver Lesbisk Bevægelse og Bøssernes

Befrielsesfront i 1970'erne som to radikale bevægelser, der ikke havde fokus på at blive accepteret, men sigtede på at udvide spektret for, hvordan man kan leve sit liv. Karin Lützen fremhæver blandt andet, hvordan den danske lesbiske bevægelse, som hun selv var en del af, var inspireret af Radicalesbians og New York og deres manifest, der blev oversat til: *"Den kvinde-identificerede kvinde"* (Radicalesbians, New York, 1970). Lützen fremhæver, at der i Lesbisk Bevægelse var to grupper af lesbiske, dem, der var lesbiske før kvindebevægelsen, og dem, der blev "politisk lesbiske" og så deres lesbianisme som et politisk valg.

5) RELEVANTE SKANDINAVISKE UDGIVELSER DISPUTATS

"När lesbiska blev kvinnor - när kvinnor blev lesbiska: lesbiskfeministiska kvinnors diskursproduktion rörande kön, sexualitet, kropp och identitet under 1970- och 1980-talen i Sverige."

Hanna Hallgren. Kabusa Böcker, 2008.

Beskrivelse: Hanna Halgrens disputats handler om lesbisk feminisme i 1970'erne og 1980'erne i Sverige og om den lesbiske, feministiske bevægelse i Sverige. Der er få direkte referencer til Lesbisk Bevægelse i Danmark – et skandinavisk seminar i København og Kvindelejren på Femø nævnes (s. 411), men der er mange ligheder mellem den svenske lesbiske bevægelse og den danske. For begge bevægelser spiller teksten "den kvinde-identificerede kvinde" (Radicalesbians, New York, 1970) en kæmperolle i udviklingen af bevægelserne, politikudviklingen og selvforståelsen. Der er også overlap i retorik og paroler f.eks. "Den lesbiska fronten är här!" (side 155) osv.

Halgrens værk kan være en hjælp til at forstå og undersøge brudfladerne mellem feminisme og lesbianisme i denne tidsperiode, selvom den ikke specifikt beskæftiger sig med forbindelserne mellem de skandinaviske lande, herunder Danmark. En anden sammenhæng mellem Danmark og Sverige er, at vejleder på Halgrens værk var professor Nina Lykke, der selv var aktiv i den danske Lesbisk Bevægelse i 1970'erne.

ARTIKEL

"Med regnbuen som våpen: fragmenter av norsk

homohistorie gennem 50 år”.

Karen-Christine Friele. Lambda Nordica. Volume 6, Hæfte 2-3, s. 42-66, 2000.

Link: <https://lambdanordica.org/index.php/lambdanordica/article/view/101/98>

Beskrivelse: I denne norske artikel om norsk homohistorie inddrages lidt om Lesbisk Bevægelse i Danmark blandt andet fordi aktivist (og senere forfatter) Gerd Brandenberg spiller en rolle for udviklingen af lesbiske bevægelser i både Norge og Danmark.

”Handling gi’r forvandling – Klip af homobevegelsernes historie i Danmark”

Vibeke Nissen og Inge-Lise Paulsen. Lambda Nordica, nr. 2-3, 2000.

Beskrivelse: Vibeke Nissen og Inge-Lise Paulsen giver i denne historiske artikel et grundigt indblik i Landsforeningen for Bøsser og Lesbiskes (LBL) historie.

I den forbindelse inddrager de Lesbisk Bevægelse og Bøssernes Befrielsesfront. Især afsnittet om Lesbisk Bevægelse (side 24) er informativt. Der er mange informationer om Lesbisk Bevægelse at hente her, og i artiklen kommer de også ind på, hvordan nogle aktivister fra Lesbisk Bevægelse senere gik ind i LBL (nu LGBT+ Danmark) og blev aktive der.

Vibeke var selv aktiv i Lesbisk Bevægelse og Inge-Lise var redaktør for Pan-bladet i 10 år. Begge var aktive i ILGA (International Lesbian and Gay Association).

